

WOJEWODA
WARMIŃSKO-MAZURSKI

Olsztyn, 8 kwietnia 2022 r.

PS-VI.431.2.2.2022.AB

Szanowna Pani
Aneta Ruszczyk
Dyrektor
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
ul. Piłsudskiego 8
19-300 Ełk

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Działając na podstawie upoważnienia Wojewody Warmińsko-Mazurskiego Nr FK-IV.0030.98.2022 z 22 lutego 2022 r. zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie – delegatura Urzędu w Ełku, w składzie:

1. Agnieszka Brzozowska - główny specjalista, kierująca zespołem,
2. Katarzyna Henryka Stefanowska - główny specjalista,

przeprowadził kontrolę problemową w trybie zwykłym w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Ełku. Czynności kontrolne rozpoczęto 7 marca 2022 r. i zakończono 10 marca 2022 r. Przedmiot kontroli stanowił planowanie i prowadzenie pracy z rodziną objętą wsparciem asystenta rodziny, w świetle przepisów:

- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. 2022, poz. 447), zwanej dalej ustawą wrispz,
- ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1329), zwanej dalej ustawą „Za życiem”.

W niniejszym wystąpieniu pokontrolnym użyto następujących skrótów:

1. MOPS/ Ośrodek/ Jednostka – co oznacza Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ełku,
2. Dyrektor – co oznacza: Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ełku, panią Anetę Ruszczyk,
3. Zastępca Dyrektora – co oznacza: Zastępcę Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ełku, panią Grażynę Chylińską,
4. Gmina – co oznacza: gminę miejską Ełk,
5. Regulamin – co oznacza: *Regulamin organizacyjny Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ełku,*

6. Zarządzenie – co oznacza: *Zarządzenie nr 40.2021 Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ełku z dnia 31 grudnia 2021 r. w sprawie wprowadzenia procedury działań podejmowanych na rzecz rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny i pracownika socjalnego,*
7. asystent – co oznacza asystenta rodziny, o którym mowa w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zatrudnionego w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Ełku,
8. plan/plan pracy – co oznacza: plan pracy z rodziną, o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy,
9. ocena – co oznacza: okresową ocenę sytuacji rodziny, o której mowa w art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy,
10. wykaz – co oznacza: wykaz rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w okresie objętym kontrolą, sporządzony przez kontrolowaną Jednostkę,
11. wykaz I – co oznacza: wykaz rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w okresie objętym kontrolą, sporządzony przez Jednostkę, których dokumentację poddano kontroli.

Kontrola obejmowała okres od 1 stycznia 2021 r. do dnia jej zakończenia. Fakt jej przeprowadzenia odnotowano w rejestrze kontroli prowadzonym w Ośrodku.

Czynności kontrolne przeprowadzono w obecności pani Anety Ruszczyk – Dyrektora MOPS oraz pani Grażyny Chilińskiej – Zastępcy Dyrektora, posiadającej stosowne upoważnienie Dyrektora do udzielania informacji w zakresie objętym kontrolą /**akta kontroli str. 1/**.

Działalność MOPS w Ełku w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie z nieprawidłowościami**.

U S T A L E N I A K O N T R O L I

1. Przedmiot kontroli w dokumentach organizacyjnych kontrolowanej Jednostki

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ełku działa, między innymi, na podstawie *Regulaminu organizacyjnego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ełku*, przyjętego Zarządzeniem Nr 46.2019 Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ełku z dnia 30 grudnia 2019 r. oraz wprowadzonych do niego zmianach: Zarządzeniem nr 17.2020 r. z dnia 11 maja 2020 r., Zarządzeniem nr 21.2021 z dnia 31 sierpnia 2021 r. oraz Zarządzeniem nr 5.2022 z dnia 14 lutego 2022 r. /**akta kontroli str. 2-24/**. W Regulaminie w § 13 wyszczególniono Sekcję Asysty Rodzinnej, wskazano także jej zadania. Zgodnie ze schematem organizacyjnym w jej skład wchodzi kierownik oraz asystenci rodziny. Kontrolę i nadzór merytoryczny nad ww. sekcją sprawuje Zastępca Dyrektora, zgodnie z § 8 ust. 3 pkt 12 Regulaminu.

Ustalono, iż w okresie objętym kontrolą w MOPS obowiązywało wewnętrzne *Zarządzenie Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ełku z dnia 9 lutego 2015 r. w sprawie wprowadzenia procedury działań podejmowanych na rzecz rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny i pracownika socjalnego*, zmienione Zarządzeniem nr 40.2017 z dnia 14 grudnia 2017 r. W dacie kontroli obowiązywało natomiast *Zarządzenie nr 40.2021 Dyrektora*

Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ełku z dnia 31 grudnia 2021 r. w sprawie wprowadzenia procedury działań podejmowanych na rzecz rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny i pracownika socjalnego /akta kontroli str. 25-96/.

W związku z ogłoszeniem na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego, mając na względzie zapobieganie rozprzestrzenianiu się zakażeń i zachorowań na COVID-19, wprowadzono w Ośrodku Zarządzenie nr 12.2020 Dyrektora MOPS z dnia 13 marca 2020 r. w sprawie wprowadzenia ograniczeń w wykonywaniu zadań przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ełku /akta kontroli str. 97-98/. Niniejszy dokument regulował pracę pracowników Ośrodka w okresie epidemii, w tym asystenta rodziny, która mogła być świadczona zdalnie.

Zgodnie z informacją przekazaną przez Dyrektora, stanowiącą **akta kontroli str.99**, w okresach ograniczeń w funkcjonowaniu Ośrodka spowodowanych przez COVID-19, pracownikom udzielano instruktażu i przekazywano na bieżąco wytyczne w zakresie podejmowania działań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa. Asystentom zapewniano środki ochrony osobistej. Wizyty asystentów rodziny poprzedzane były wywiadem telefonicznym celem zweryfikowania, czy w rodzinie nie występuje COVID-19. W przypadku potwierdzenia występowania choroby, asystenci pozostawali z rodziną w kontakcie telefonicznym. W zależności od potrzeb oraz oczekiwań rodziny odbywały się także wizyty w środowisku. Kontakty z rodziną, zarówno osobiste jak i telefoniczne, odnotowywane były w *Miesięcznych sprawozdaniach z pracy asystenta z rodziną*.

2. Tryb przydzielania asystenta rodziny

Ustalono, że w okresie objętym kontrolą w Ośrodku do realizacji zadań z zakresu planowania i prowadzenia pracy z rodziną zatrudnionych było 6 asystentów rodziny (na podstawie umowy o pracę w systemie zadaniowego czasu pracy) /akta kontroli str. 100/.

Z uwagi na fakt, iż kwalifikacje 5 asystentów i spełnianie przez nich wymogów ujętych w ustawie wripsz sprawdzono podczas kontroli w MOPS przeprowadzonej w 2018 r. odstąpiono od ich ponownej weryfikacji. Analizie poddano kwalifikacje asystenta rodziny, który został zatrudniony w 2019 r. Stwierdzono, iż posiadał on odpowiednie wykształcenie do zajmowania tego stanowiska, określone w art. 12 ust.1 pkt 1a ustawy wripsz. W jego aktach osobowych znajdowały się także oświadczenia potwierdzające spełnianie przez niego warunków, o których mowa w art. 12 ust. 1 ustawy wripsz.

Zatrudnienie asystentów rodziny w okresie objętym kontrolą finansowane było z budżetu Gminy oraz częściowo ze środków pozyskanych w ramach realizowanych przez MOPS projektów.

Z pisemnych informacji sporządzonych przez Dyrektora, stanowiących **akta kontroli str. 101-111** wynika, iż zgodnie z art. 17 ust. 3 ustawy wripsz, praca asystentów rodziny nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie Gminy. Ponadto, zgodnie z art. 17 ust. 4 ustawy wripsz, asystenci nie prowadzili postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez Gminę.

W roku 2021 wsparciem asystentów rodziny objęto 84 rodziny, natomiast na dzień kontroli wsparcia udzielano 64 rodzinom. Na podstawie analizy wykazu ustalono, iż nie

przekroczono limitu środowisk współpracujących z 1 asystentem rodziny, o którym mowa w art. 15 ust. 4 ustawy w sprawie **/akta kontroli str. 112-123/**. Ponadto w badanym okresie asystenci nie prowadzili pracy z rodzinami na mocy ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, ponieważ do MOPS nie wpłynął żaden wniosek o koordynację wsparcia **/akta kontroli str. 124/**.

Z informacji przekazanych przez Zastępcę Dyrektora kontrolowanej Jednostki, stanowiących **akta kontroli str. 125-134** wynika, że na dzień kontroli w pieczy zastępczej przebywało 159 dzieci. Ustalono, iż w badanym okresie z terenu Gminy do pieczy zastępczej trafiło 38 dzieci (32 w 2021, 6 dzieci w 2022.). W badanym okresie powróciło do domu rodzinnego 8 dzieci. Stwierdzono, że nie wszystkie rodziny, z których dzieci umieszczono w pieczy zastępczej, objęte były wsparciem asystenta. Jak wynika z przedłożonego wykazu, stanowiącego **akta kontroli str. 112-123**, w 2021 r. 8 rodzin, z których dzieci trafiły do pieczy, objętych było wsparciem asystentów rodziny, zaś w 2022 r. 13 rodzin. Zastępca Dyrektora MOPS w wyjaśnieniach wskazała, iż praca jest prowadzona z rodzinami, które zgłosiły się do Ośrodka i wyrażają zgodę na współpracę, celem podjęcia działań związanych z powrotem dzieci. Wskazała, iż nie są w stanie objąć wsparciem asystenta wszystkich rodzin, z których dzieci trafiły do pieczy z uwagi m.in. na zmianę miejsca zamieszkania przez rodziców czy też niechęć rodziców biologicznych do podjęcia działań zmierzających do odzyskania dzieci **/akta kontroli str. 135-136/**. Powyższe znajduje potwierdzenie w badanej dokumentacji.

Zgodnie z przedłożonym wykazem rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, sporządzonym przez kontrolowaną Jednostkę, w okresie objętym kontrolą, w 21 rodzinach w 2021 r. i w 14 rodzinach w 2022 prowadzono procedury „Niebieskie Karty”. W okresie objętym kontrolą, do współpracy z asystentem rodziny sędownie zobligowanych było 11 rodzin **/akta kontroli str. 112-123/**.

Oceny pracy asystentów dokonano na podstawie analizy dokumentacji 29 rodzin objętych asystą w okresie kontroli /wykaz ich stanowi **akta kontroli str. 137/**, w tym:

- 8 rodzin, w których praca została zakończona, z tego z 3 rodzin, których dzieci przebywały w rodzinach zastępczych,
- 6 rodzin, w których praca asystenta trwała nadal, a dzieci przebywały w rodzinnej pieczy zastępczej,
- 15 rodzin, w których praca asystenta trwała nadal, a dzieci przebywały w środowisku rodzinnym.

Spośród ww. 29 rodzin 6 zobowiązanych było do współpracy z asystentem przez Sąd, w 7 natomiast prowadzono procedurę „Niebieskie Karty”.

W każdym badanym przypadku, zgodnie z zapisami art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, po powzięciu przez Ośrodek informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownicy socjalni przeprowadzili wywiad środowiskowy, o którym mowa w ustawie o pomocy społecznej. Ustalono, iż informacje o rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych pozyskiwano m.in. od:

- pracowników socjalnych pracujących w rejonach,
- rodzin,

- kuratorów sądowych,
- placówek oświatowych,
- sądów **/akta kontroli str. 138/**.

Jeżeli z analizy sytuacji rodziny wynikała konieczność przydzielenia rodzinie asystenta, pracownik socjalny, przeprowadzający wywiad środowiskowy, przygotowywał stosowny wniosek o objęcie rodziny wsparciem asystenta rodziny wraz z uzasadnieniem, zgodnie z obowiązującym w MOPS Zarządzeniem, który akceptowany był przez Zastępcę Dyrektora **/akta kontroli str. 139-140/**.

We wszystkich poddanych analizie teczkach rodzin znajdowało się *Porozumienie o współpracy*, które podpisywane było przez asystenta rodziny oraz rodzinę i zawierało zgodę rodziny na podjęcie współpracy z asystentem, zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy wripsz **/akta kontroli str. 141/**.

3. Praca z rodziną objętą wsparciem asystenta rodziny

Z pozyskanych informacji wynika, że pierwsze spotkanie asystenta z rodziną przeżywająca problemy w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w środowisku odbywało się zawsze w obecności pracownika socjalnego.

W badanych przypadkach dokonano analizy realizowanych przez asystenta działań pod kątem:

a) opracowania planu pracy z rodziną i jego realizacji

Analiza dokumentacji prowadzonej przez asystentów rodziny wykazała, że podstawę do stworzenia planu pracy z rodziną, poza wywiadem środowiskowym, stanowiły poniższe dokumenty:

- *Karta informacyjna rodziny*, zawierająca m.in. dane rodziny, asystenta, pracownika socjalnego, kuratora, informacje o strukturze rodziny, dane kontaktowe osób bliskich i zaufanych dla rodziny, dane osobowe dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej. Żaden z analizowanych dokumentów nie zawierał daty sporządzenia i podpisu osoby, która go opracowała. W ramach bieżącego instruktażu wskazano na zasadność ujmowania ww. elementów w niniejszym dokumencie **/ akta kontroli str. 142-144/**.
- *Diagnoza rodziny*, w którym m.in. sytuację rodzinną, zawodową, ekonomiczną, mieszkaniową, sytuację dzieci (wychowawczą i edukacyjną), stan zdrowia członków rodziny, wzajemne relacje między rodzicami biologicznymi/opiekunami i dzieckiem, dookreślono przyczyny trudnej sytuacji życiowej, jej możliwości i ograniczenia pozwalające na rozwiązanie trudnej sytuacji życiowej **/ akta kontroli str. 145-146/**.

Plan pracy z rodziną winien być opracowany przez asystenta we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy wripsz. Wszystkie poddane analizie plany pracy zawierały podpisy ww. osób, co stanowi potwierdzenie realizacji ww. wymogu.

Ustalono, iż w przypadku rodzin, których dzieci umieszczono w pieczy zastępczej, poza trzema przypadkami **/wykaz I poz. 7, 9,10, akta kontroli str. 137/**, plany były skoordynowane z planami pomocy dziecku, zarówno przebywającymi w rodzinnej, jak i instytucjonalnej pieczy zastępczej. Zastępca Dyrektora w pisemnych wyjaśnieniach wskazała, iż w przypadku dwóch

rodzin asystent utrzymywał kontakty z jednostkami pieczy zastępczej, które miały na celu „omówienie bieżącej sytuacji dzieci przebywających w pieczy jak również skoordynowanie Planu Pracy z Rodzina z planami pomocy dziecku”, a brak podpisu potwierdzającego ten fakt wynika z przeoczenia. W trzecim przypadku wyjaśniła, że matka dziecka przebywającego w pieczy nie deklarowała chęci ubiegania się o jego powrót, co zostało ujęte zarówno w ocenie okresowej z 08.01.2021, jak i diagnozie rodziny z 05.02.2021 r./akta kontroli str. 147-151/

Materiał dowodowy zgromadzony podczas postępowania kontrolnego, stanowiący akta kontroli str. 152-199, wykazał, iż:

- w pierwszym przypadku asystent rodziny raz konsultował się telefonicznie z koordynatorem pieczy zastępczej w zakresie zasądzonych alimentów od rodziców biologicznych dziecka przebywającego w pieczy zastępczej,
- w drugim przypadku asystent rodziny konsultował się czterokrotnie z pracownikiem placówki opiekuńczo-wychowawczej, w której przebywało dziecko, a rozmowy te dotyczyły tylko funkcjonowania jego w placówce oraz sytuacji szkolnej,
- w trzecim przypadku z diagnozy wynika, iż matka dziecka jest silnie związana ze swoimi dziećmi, w tym także z tym, które przebywa w pieczy zastępczej. Zawarto też w niej informacje, o których mowa w wyjaśnieniach Zastępcy Dyrektora tj. to, iż matka dziecka przebywającego w pieczy nie deklarowała chęci ubiegania się o jego powrót. W dokumentacji znajdował się wpis, iż dwa razy konsultowano się z PCPR, jednak dotyczyło się to umieszczenia w pieczy pozostałych dzieci ww. rodziny.

Biorąc powyższe pod uwagę, nie można uznać wyjaśnień przedłożonych przez Zastępcę Dyrektora. Skoordynowanie planów pracy z planami pomocy dziecku przebywającemu w pieczy zastępczej rodzinnej, czy też instytucjonalnej, jest istotne zarówno z punktu widzenia dziecka, jak i jego rodziny, a tym samym ma znaczący wpływ na podejmowane działania i zapewnienie spójnego systemu wsparcia i oddziaływań różnych jednostek oraz osób, które działają na rzecz dziecka i rodziny. Wskazywanie, iż rodzic na chwilę obecną nie zamierza ubiegać się o powrót dziecka pod jego opiekę, nie stoi na przeszkodzie, aby utrzymywać z nim relacje i pracować z rodzicem nad zmianą sytuacji, w której się znalazł i przezwycięzeniu przez rodzinę trudności życiowych. Przyczyną nieprawidłowości jest niewłaściwa organizacja pracy, co mogło skutkować podejmowaniem przez asystenta takich działań w pracy z rodziną, które byłyby sprzeczne z działaniami podejmowanymi przez jednostki pieczy zastępczej, w której przebywały dzieci, a w rezultacie mogłoby uniemożliwić osiągnięcie założonych celów.

Plan pracy, w myśl art. 15 ust. 3 ustawy wrispz, winien obejmować zakres realizowanych działań, mających na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych rodziny, a także terminy ich realizacji i przewidywane efekty. Ustalono, iż plany pracy zawierały m.in.: cel/e główny/e, cele szczegółowe, zakres działań mających na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, terminy ich realizacji, przewidywane efekty oraz podsumowanie i ocenę realizacji wykonania działań /akta kontroli str. 200-271/. W niektórych przypadkach terminy były nieprecyzyjnie określone, tzn. zawierały wpisy np.: *na bieżąco, według potrzeb*. W bieżącym instruktażu wskazano na konieczność precyzyjnego określania terminów realizacji działań, co może mieć przedłożenie na ich efektywność. Plany opracowywane były na dany rok kalendarzowy. W przypadku zmiany sytuacji rodziny (np. powrót dzieci z pieczy) asystenci

dokonywali stosownych zmian planu pracy, dostosowując go do aktualnej sytuacji,

Na podstawie przeprowadzonej analizy dokumentacji rodzin objętych wsparciem asystenta, zespół inspektorów stwierdził, iż w przypadku dwóch rodzin nie sporządzono planu pracy (wykaz I poz. 1, 3, **akta kontroli str. 137/**. Zastępca Dyrektora wyjaśniła, iż w pierwszym przypadku okres współpracy asystenta z rodziną był krótki. W drugim natomiast asystent rodziny dwukrotnie podjął próbę opracowania planu pracy z rodziną, jak i diagnozy [dokumentu opracowywanego zgodnie z obowiązującym w MOPS Zarządzeniem], jednak z uwagi na deklarowanie przez rodzinę braku jakichkolwiek trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i zasadności opracowywania tych dokumentów, asystent ich nie sporządził. Ponadto ww. rodzina „nie potrafiła sprecyzować celów, które mogłaby uwzględnić w dokumentacji”. Asystent umówił się z ww. rodziną na opracowanie dokumentacji na spotkaniu, do którego już nie doszło, bowiem rodzina wyjechała **/akta kontroli str. 138-141/**.

W przypadku pierwszej rodziny uznać można, iż plan pracy mógł nie zostać opracowany z uwagi na krótki okres współpracy z nią. Natomiast w przypadku drugiej rodziny ustalono, iż asystent był w posiadaniu dokumentacji, która w pełni obrazowała sytuację rodziny i wskazywała na problemy w niej występujące. Rodzinie tej sądownie przydzielono asystenta. Wyraziła ona także zgodę na tą współpracę. Oczekiwanie od rodziny, iż sama dostrzeże problemy w początkowym etapie współpracy wydaje się założeniem błędnym, bowiem zadaniem asystenta (po zapoznaniu się z sytuacją rodziny) jest ukazanie możliwych działań, które mogłyby pomóc rodzinie. Początkowo można planować wraz z rodziną zadania, którym może ona sprostać, i przez to poczuć, iż ma wpływ na poprawę swojej sytuacji. Zapewnienie rodzinie poczucia sprawczości, ukazanie, że jednak potrafi pokonywać trudności realizując założone działania, może ją zmotywować do dalszej pracy. W opisywanym przypadku współpracę z rodziną podjęto 26.10.2021 r., a rodzina w dniu 29.12.2021 r. poinformowała, że tymczasowo zmieniła miejsce pobytu. Do dnia kontroli tj. do 7 marca 2022 r. nie zakończono z tą rodziną współpracy. Ustalono, iż rodzinę wizytowano w środowisku czterokrotnie, ponadto utrzymywano z nią także kontakt telefoniczny. W opinii kontrolujących okres współpracy z rodziną był wystarczający do opracowania dla niej planu pracy z rodziną **/akta kontroli str. 142-153/**.

Przyczyną powstałej nieprawidłowości jest niewłaściwie przyjęta organizacja pracy, co mogło skutkować podejmowaniem działań nieadekwatnych do potrzeb rodziny, a w konsekwencji uniemożliwić poprawę jej sytuacji i przyczynić się do wycofania rodziny ze współpracy z asystentem.

Na podstawie analizy dokumentacji prowadzonej przez asystentów, przedłożonej kontrolującym, stwierdzono, że co do zasady udzielali rodzinom wsparcia adekwatnie do rozpoznanych potrzeb i zgodnie z zadaniami określonymi w art. 15 ustawy wrispz, w szczególności koncentrując się na udzielaniu rodzinom pomocy w:

- poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, zarządzania budżetem domowym, racjonalnego wydatkowania środków pieniężnych, regulowania opłat,
- rozwiązywaniu problemów socjalnych, w tym prowadzących do poprawy warunków bytowych np. poprzez motywowanie do złożenia wniosku o mieszkanie,

- rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi, poprzez prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci, polegających min. na wskazywaniu sposobów rozwiązywania bieżących trudności wychowawczych, poszerzaniu wiedzy rodziców na temat potrzeb rozwojowych, edukacyjnych i emocjonalnych dzieci,
- rozwiązywaniu problemów psychologicznych, w szczególności poprzez motywowanie do skorzystania z pomocy specjalistów i umawianie na wizyty, towarzyszeniu rodzinom podczas wizyt,
- wspieraniu aktywności społecznej, m.in. poprzez udział w projektach,
- wzmacnianiu aktywności zawodowej i motywowaniu do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- udzielaniu wsparcia dzieciom – pomocy w odrabianiu lekcji, wskazywaniu konstruktywnych sposobów spędzania czasu wolnego.

b) dokonywania okresowej oceny sytuacji rodziny

Kontrolujący ustalili, że asystenci rodziny dokonywali okresowej oceny sytuacji rodziny nie rzadziej niż co pół roku, zgodnie z art. 15 ust.1 pkt 15 ustawy wrispz. Ocena sytuacji rodziny zawierała:

- dane członków rodziny,
- dane asystenta,
- datę sporządzenia,
- ocenę aktualnej sytuacji z perspektywy członków rodziny,
- oczekiwania i potrzeby rodziny,
- informacje o rodzinie zebrane od innych pracowników służb społecznych,
- ocenę asystenta rodziny,
- postępy rodziny w okresie objętym oceną **/akta kontroli str.154-159/**.

Oceny te były podpisane przez asystenta rodziny oraz Zastępcę Dyrektora, który dokonywał ww. czynności w ramach swoich kompetencji, co stanowi potwierdzenie przekazywania ich podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 11 ustawy wrispz.

Stwierdzono, iż w niektórych ocenach sytuacji rodziny dokonywano jej w sposób nierzetelny (powielano informacje z poprzednich ocen) **/akta kontroli str. 154-159/**. Ponadto, informacje w nich zawarte nie zawsze odzwierciedlały pełen przebieg działań podejmowanych we współpracy z rodziną i służbami społecznymi. Kontrolujący w bieżącym instruktażu wskazali, iż ocena sporządzania jest nie rzadziej niż co pół roku w celu dokonania weryfikacji, czy podejmowane działania wobec rodziny przynoszą zamierzone rezultaty, czy też należy je kontynuować, bądź zmodyfikować. Winna być ona dokonywana rzetelnie i uwzględniać wszystkie działania podejmowane na rzecz rodziny, z którą pracuje asystent. Pozwala to na pełny ogląd sytuacji rodziny, zgodny ze stanem faktycznym.

c) współpraca z podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny

Ustalono, iż zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 18 ustawy wrispz asystenci rodziny, podejmując

działania zmierzające do poprawy sytuacji rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, współpracowali z jednostkami administracji samorządowej, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w pracy na rzecz dziecka i rodziny. Zgodnie z informacją, stanowiącą **akta kontroli str.160-161**, były to m.in. takie podmioty jak:

- Sąd Rejonowy – rozmowy w zakresie działań podejmowanych przez rodzinę,
- Komenda Powiatowa Policji – udział w grupach roboczych,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie – rozmowy dotyczące działań podejmowanych przez rodziców mające na celu powrót dzieci do rodziny biologicznej,
- Powiatowe Centrum Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej – rozmowy na temat funkcjonowania dzieci,
- przedszkola i szkoły podstawowe – rozmowy dotyczące funkcjonowania dzieci,
- Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapeutyczny w Zielonce – rozmowy na temat funkcjonowania dziecka i współpracy z rodziną,
- Dom Samotnej Matki – rozmowy dotyczące funkcjonowania rodzin w placówce,
- Dom Św. Faustyny – rozmowy dotyczące działań podejmowanych przez rodziców mające na celu powrót dzieci do rodziny biologicznej,
- Ośrodek Środowiskowej Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej dla Dzieci i Młodzieży – umawianie terminów wizyt, rozmowy o współpracy z rodziną,
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej – umawianie terminów wizyt u specjalistów,
- Okręgowy Ośrodek Pomocy Pokrzywdzonym Przystępstwem w Ełku – umawianie terminów wizyt u specjalistów,
- Ełkim Centrum Rewitalizacji Społecznej – umawianie terminów wizyt u specjalistów,
- Przychodnia Leczenia Uzależnień – rozmowy o przebiegu terapii.

W dokumentacji rodzin w *Miesięcznych sprawozdaniach z pracy asystenta z rodziną*, znajdowały się dokumenty potwierdzające współpracę asystenta z instytucjami i osobami działającymi na rzecz dziecka i rodziny. Analiza dokumentacji przedłożonej kontrolującym wykazała również, że asystenci rodziny uczestniczyli także w spotkaniach Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, o którym mowa w art. 9a ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, wymieniali informacje na temat sytuacji rodzin i poszukiwali spójnych rozwiązań.

Z przedłożonych informacji wynika, że w kontrolowanym okresie asystenci rodziny uczestniczyli w 12 posiedzeniach zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka. Spotkania dotyczyły ośmiu rodzin, z których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej /**akta kontroli str. 138/**.

d) Monitorowania sytuacji rodziny po zakończeniu z nią współpracy

W sytuacji, gdy zasadne było zakończenie pracy z rodziną asystent wspólnie z pracownikiem socjalnym składali do Dyrektora pisemny wniosek zawierający uzasadnienie jej zakończenia /**akta kontroli str. 162/**. Analiza zebranego materiału wykazała, iż w badanym

okresie asystencji zakończyli współpracę z rodzinami /**akta kontroli str. 112-123**/. Przyczyny zakończenia współpracy to:

- zmiana miejsca zamieszkania rodziny (8 rodzin),
- osiągnięcie celów i zrealizowanie planu pracy (14 rodzin),
- brak chęci współpracy ze strony rodziny (7 przypadków),
- brak efektów (2 rodziny).

Asystent, zgodnie z regulacjami ujętymi w art. 15 ust 1 pkt 16 ustawy wrispz, winien monitorować funkcjonowanie rodziny po zakończeniu z nią współpracy. Ustalono, iż w badanych przypadkach, zgodnie z obowiązującym Zarządzeniem, asystenci rodziny monitorowali sytuację funkcjonowania rodziny po zakończeniu współpracy z nią przez pierwsze 3 miesiące wizytując rodzinę minimum 1 raz w miesiącu. Monitoring prowadzony był przez okres 1 roku od zakończenia współpracy. Monitorowanie sytuacji rodziny po zakończeniu z nią współpracy odnotowywano w dokumencie *Monitoring sytuacji dziecka i rodziny* /**akta kontroli str. 163-164**/.

Stwierdzono, że w przypadku zmiany miejsca zamieszkania przez rodzinę, która była objęta asystą w Gminie Miejskiej Ełk, powiadamiano właściwy ośrodek pomocy społecznej o tym, iż na teren danej gminy przeprowadziła się rodzina i nadal wymaga ona wsparcia asystenta.

4. Uwagi i wnioski

Mając na uwadze ustalenia kontroli wnioskować należy, że w okresie objętym kontrolą Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej zapewniał rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wsparcie asystentów rodziny, którzy realizowali działania przewidziane w art. 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Na podkreślenie zasługuje szeroki zakres współpracy ze środowiskiem lokalnym oraz specjalistami na rzecz dzieci i rodzin objętych asystą, co umożliwiało szybkie podejmowanie działań w sytuacjach kryzysowych. Nadmienić przy tym należy, iż przez asystentów rodziny prowadzony jest także *Klub Rodzica*, w ramach którego organizują oni w godzinach popołudniowych warsztaty i konsultacje z zakresu spraw opiekuńczo-wychowawczych dla rodziców z Miasta Ełku. Podczas prowadzonych zajęć w ramach Klubu Rodzica zapewniana jest opieka nad dziećmi.

5. Zalecenia pokontrolne

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, działając w oparciu o art. 197d ust.1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wnoszę o podjęcie przez Dyrektora, jako osoby odpowiedzialnej za ich powstanie, stosownych działań, mających na celu ich wyeliminowanie oraz realizację następujących zaleceń:

1. Plany pracy opracowywać dla każdej rodziny, zgodnie z art. 15 ust 1 pkt. 1 ustawy.

2. Plan pracy z rodziną opracowywać we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i koordynować z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy oraz dokumentować ten fakt.

Kontrolowanej Jednostce przysługuje prawo zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego i/lub zawartych w nim zaleceń pokontrolnych na zasadach określonych w art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin na wniesienie zastrzeżeń wynosi 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego wraz z zaleceniami. W przypadku niezgłoszenia zastrzeżeń, proszę o poinformowanie Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia.

Podstawa prawna:

- § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. 2015 poz. 1477),
- art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. 2022 poz. 447).

Z up. Wojewody
Warmińsko-Mazurskiego
Anna Słowińska
Dyrektor
Wydziału Polityki Społecznej

Agnieszka Brzozowska – główny specjalista
Katarzyna Stefanowska – główny specjalista